

BESTSELLER NEW YORK TIMES

FEMEILE

ȘI BANII

CONTROLEAZĂ-ȚI

.....
PROPRIUL

.....
DESTIN

A portrait of Suze Orman, a woman with short blonde hair, smiling, wearing a striped blazer and gold earrings. She is positioned on the right side of the cover, partially overlapping the text.

SUZE ORMAN

EDITURA AMALTEA

CUPRINS

Mulțumiri 7

- 1 DOAR PENTRU FEMEI 11
- 2 IMAGINEAZĂ-ȚI CE ESTE POSIBIL 17
- 3 FĂRĂ RUȘINE, FĂRĂ VINĂ 29
- 4 NU EȘTI LA VÂNZARE CU REDUCERE 43
- 5 CELE OPT CALITĂȚI ALE UNEI FEMEI BOGATE 57
- 6 PLANUL SALVĂRII DE SINE 67
- 7 ANGAJAMENTELE 223
- 8 SPUNE-ȚI NUMELE 249

1

DOAR PENTRU FEMEI

Niciodată nu am crezut că voi scrie o carte despre bani doar pentru femei. Niciodată nu am crezut că era necesar. Așadar, de ce fac asta în cea de-a opta carte a mea? Și de ce acum? Permiteți-mi să explic.

Toate cărțile mele anterioare au fost scrise având convingerea că genul nu este un factor la nici un nivel pentru stăpânirea chichițelor managementului financiar înțelept. Femeile pot investi, economisi și face credite la fel de bine și de iscusit ca orice bărbat, încă mai cred asta – de ce ar gândi cineva altfel?

Așa că imaginează-ți surpriza mea când am aflat că unii dintre cei mai apropiați oameni din viața mea erau în ceață în privința propriilor finanțe. Lipsiți de orice idee. Sau, în unele cazuri, împotrivindu-se cu bună știință să facă ceea ce știau că trebuia să fie făcut. Vorbesc despre femei realizate, competente, inteligente, care prezintă lumii o imagine încrezătoare și capabilă. Vrei să îmi spui că eu, Suze Orman, care trăiesc din rezolvarea problemelor financiare ale unor străini, nu am putut observa problemele care apăreau atât de aproape de casă? Nu cred că sunt oarbă, cred doar că aceste femei au devenit

foarte, foarte bune la a-și ascunde problemele de mine. De ce nu? Au avut ani întregi de exercițiu în a le ascunde de ele însele.

Sincer, am fost șocată. A fost o adevărată revelație. A început cu o prietenă, o femeie de afaceri care deține multă putere, care mânuiește milioane de dolari în fiecare an și care a refuzat să semneze documentele testamentare și de împuternicire pe care eu o ajutasem să le pregătească. Nu știu de ce, dar acele acte au stat pe biroul ei *trei ani* – în mod clar avea un fel de blocaj care o împiedica să le semneze și să le legalizeze. Nici acum, în timp ce scriu, nu a făcut-o. Apoi, o altă prietenă, o femeie cu recomandări profesionale uimitoare, a cedat și mi-a mărturisit că în decursul anilor adunase datorii atât de împovărătoare, încât era prea îngrozită să spună cuiva despre ele și nu știa cum să le plătească. Nu cu mult timp după aceasta, am auzit de încă o prietenă care, în cele din urmă, s-a trezit la realitate și și-a dat seama că angajatorul ei o plătea cu mult mai puțin decât pe oricare alt director de același nivel din companie. Departamentul ei era unul dintre cele mai profitabile și aducea consecvent câștiguri pentru firmă. Totuși, ea accepta măririle de salariu minime pe care șeful ei i le oferea în fiecare an. Și chiar și acum, dintr-o loialitate prost înțeleasă, se împotrivește ideii de a-și părăsi angajatorul care a profitat an de an de ea.

Ce se petrecea aici?

După mai multe investigații, am aflat că atât de multe femei din viața mea – prietene, cunoștințe, cititoare, persoane din publicul meu de la TV – toate aveau în comun această barieră: un „factor necunoscut“ care le împiedica să facă tot ceea ce era corect cu banii lor. Poate că pentru unele era teama de necunoscut, pentru altele poate era o urmă de rebeliune față de faptul că păstrau controlul în toate celelalte zone ale vieții lor sau poate că era doar sentimentul că lucrurile le scăpaseră atât de mult din mână, încât le era rușine să ceară ajutor și să dezvăluie cât de mult nu știau.

Femeile au fost aruncate într-o relație complet nouă cu banii, una care este profund diferită de orice am întâlnit până acum. Rolurile schimbătoare ale femeilor, acasă și la serviciu, au modificat complet felul și locul în care banii interacționează cu viața unei femei. Totuși, ceea ce văd este că, deși femeile și-au fixat sau și-au extins rolurile și relațiile, atunci când ajung să parcurgă ramificațiile financiare ale acestei noi lumi, ele folosesc hărți vechi care nu le duc unde vor și unde au nevoie să ajungă.

Nu contează dacă sunt într-o cameră plină cu directoare de afaceri sau cu mame casnice, problema principală mi se pare universală: când vine vorba de a lua decizii în privința banilor, refuzi să îți folosești puterea, să acționezi în folosul celui mai bun interes *al tău*. Nu este o problemă de inteligență, în mod sigur ai tot ce este necesar pentru a înțelege ce ar trebui să faci. Dar, pur și simplu, nu te poți mobiliza să ai grijă de tine din punct de vedere financiar, mai ales dacă aceste acțiuni concurează cu a avea grijă de cei pe care îi iubești. Persoana grijulie din tine câștigă: faci pentru toți ceilalți înainte de a face pentru tine.

Indiferent cât de bune ar fi intențiile tale, ele ajung să te secătuiască.

De aceea, cea de-a opta carte a mea se numește *Femeile și banii*.

Provocarea este să înveți – și să accepți – în cele din urmă, că pentru a fi cu adevărat puternică este necesar să faci mișcări financiare care funcționează pentru tine. Acum, nu sugerez să înlocuiești grija cu narcisismul. Nu vreau să renunți la generozitatea ta sau să îți faci uitată firea bună și săritoare. Această carte nu este despre a fi mai mult prin a deveni mai egoistă. Departe de asta. Nu vreau decât să îți oferi *ție* însăși la fel de mult cât oferi *din* tine celorlalți. Având grijă de tine din punct de vedere financiar, vei putea cu adevărat să îi îngrijești pe cei pe care îi iubești.

A deveni mai puternică într-un mod benefic, de durată, nu se face niciodată sacrificându-i pe ceilalți; se face pentru binele tuturor. Femeile sunt baza familiilor lor, a comunităților lor –

atât de mulți depind de noi. Dacă rămânem puternice și știm cine suntem și ce suntem capabile să creăm, vom putea să îi susținem cu ușurință pe cei pe care îi iubim și pe cei care au nevoie de o mână de ajutor.

Vreau să știi că nici măcar o frază din aceste pagini nu aruncă vina asupra ta. Consider că meseria incredibil de solicitantă care este viața ta face să îți fie greu, dacă nu imposibil, să găsești timpul, energia sau dorința de a da atenție la ceea ce faci greșit cu banii tăi, cu atât mai puțin să îți dai seama care ar fi lucrul corect de făcut. Copiii tăi au nevoie de o mamă, partenerul are nevoie de dragoste, părinții au nevoie de ajutor, cariera are nevoie de energie, iar prietenii au nevoie de atenția ta. Aruncă în acest amestec hainele care trebuie luate de la curățătorie, cumpărăturile care trebuie făcute, mesele care trebuie pregătite și casa care trebuie curățată, și nu e nici o surpriză că orice are legătură cu banii este lăsat deoparte.

Scopul acestei cărți este să facă această transformare cât mai ușoară posibil.

Pentru a realiza acest lucru, te voi ajuta să înțelegi cum am ajuns aici – de ce ne subminăm și de ce a hotărî să căpătăm controlul asupra vieții noastre financiare este, de fapt, o decizie uimitoare și cutremurătoare. De asemenea, sper să îți pot oferi motivația să vrei să acționezi, să înfrunți direct aceste provocări și să îți dobândești puterea.

Îți voi oferi îndrumări și instrumente pragmatice pentru a te simți sigură și capabilă să-ți controlezi viața financiară cât mai repede și mai puțin dureros posibil. În acest scop, am găsit un plan de acțiune de cinci luni pe care l-am numit **Planul Salvării de Sine**, pentru a te ajuta să treci peste bariere și a te pregăti pentru o viață de siguranță financiară. Am încercat să identific motivele pentru care alte cărți nu ți-au fost de ajutor, de ce momentele tale de hotărâre și de inspirație și-au pierdut inevitabil entuziasmul și au fost de scurtă durată. Am adoptat o abordare realistă și am găsit o strategie care anticipează oboseala, teama și lipsa de hotărâre, și care este

creată pentru a-ți păstra interesul, pentru a te educa și – îți vine să crezi? – pentru a te inspira să vrei să faci mai mult. Nu te voi copleși cu liste de corvezi irealizabile. Am identificat sarcinile principale – și le-am făcut cât mai ușor de înțeles și mai simplu de urmărit posibil. Scopul meu este ca, la finalul a cinci luni, tu să îți poți trasa progresul și să simți mândria și ușurarea care izvorăsc din a deține controlul asupra acelei părți a vieții tale pe care, până acum, nu ai controlat-o.

Și, în final, sper că această carte te va îndruma spre viitor și te va inspira, îți va arăta ce este posibil nu doar pentru generația noastră, dar și pentru cele care urmează.

Aceasta este cu adevărat cea mai frumoasă parte. Aceste schimbări care influențează viața sunt o moștenire uimitoare, un dar pentru fiecare fiică și nepoată – acelea care îți binecuvântează viața astăzi și cele care urmează să se nască.

Acum știi de ce cred cu adevărat că această carte – pe care nu am plănuț niciodată să o scriu doar pentru femei – este cea mai importantă din câte am scris.

2

IMAGINEAZĂ-ȚI CE ESTE POSIBIL

O carte cu titlul *Femeile și banii* trebuie să înceapă cu povestea despre cât de departe au ajuns femeile din punct de vedere financiar în ultimele trei decenii. Nu este doar o remarcabilă istorie a progresului social, este una care ne amintește că schimbările care au loc la nivel personal, zilnic, în doze mici, se adaugă mișcărilor sociale și culturale importante în decursul timpului.

În zilele noastre, femeile reprezintă aproape jumătate din forța de muncă totală a acestei țări. În ultimii treizeci de ani, veniturile femeilor au crescut cu 63%. Patruzeci și nouă de procente dintre toți lucrătorii de nivel profesional și managerial sunt femei. Ele aduc jumătate sau mai mult din venit în majoritatea gospodăriilor americane – o tendință în creștere, care a ajuns pe coperta revistei *Newsweek* și a fost o știre de primă pagină în multe publicații din țară. Afacerile deținute de femei reprezintă 40% din toate societățile Statelor Unite. Mai mult ca niciodată, există femei care se pot număra printre milionarii țării, mai multe femei în managementul superior și mai multe femei în posturi cu înaltă responsabilitate în cadrul guvernului.

Avem dreptul să fim mândre de progresul nostru. Sunt atât de onorată să fiu martora acestei revoluții care are loc în timpul vieții mele. Nu îmi doresc decât ca aceasta să fi spus în-tregul adevăr:

Acum, vrei să afli și cealaltă parte a poveștii? Nouăzeci de procente dintre femeile care au participat la un studiu comandat de Allianz Insurance au mărturisit că au sentimente de nesiguranță în privința finanțelor lor. *Nouăzeci* de procente! În același studiu, *aproape jumătate* dintre respondente au spus că perspectiva de a ajunge să trăiască pe stradă le-a trecut prin minte. Un sondaj financiar Prudential din 2006 a descoperit că doar 1% dintre femeile chestionate își acordau nota zece pentru cunoștințele despre produsele și serviciile financiare. Două treimi dintre femei nu au discutat cu soții lor despre lucruri ca asigurarea de viață și pregătirea unui testament. Aproape 80% dintre femei au spus că la bătrânețe vor depinde de pensia acordată de stat. Știi că posibilitatea ca femeile să iasă la pensie sărace este aproape de două ori mai mare decât pentru bărbați?

De multă vreme mă aflu în postura privilegiată de a vorbi cu mii și mii de femei în fiecare an – de la cele care sună la emisiunea mea de televiziune sau care vin să mă asculte vorbind, la cele care îmi scriu e-mailuri pe website, până la propriile mele prietene și rude. Așa că vă aud, vă văd și vă simt temerile, nesiguranțele și problemele foarte des, în mod direct, și am descoperit acest adevăr dureros: în ciuda tuturor progreselor pe care le-au făcut femeile în ultimii treizeci, patruzeci de ani – și, neîndoielnic, acestea sunt realizări remarcabile – sunt uluită de cât de puține s-au schimbat în felul în care femeile tratează banii. Există neconcordanțe uriașe aici – între ceea ce știm și felul în care acționăm, între ceea ce gândim și ceea ce spunem, între abilitatea noastră de a accede și incapacitatea financiară, între felul în care ne prezentăm celorlalți și cel în care ne privim cu adevărat în sinea noastră, între ceea ce merităm și ceea ce ne resemnăm să acceptăm,

între puterea care ne este la îndemână și lipsa de putere, care ne guvernează acțiunile.

În 1980, când am fost angajată pe postul de consilier financiar la Merrill Lynch, eram una dintre puținele femei din biroul din Oakland, California. În ochii șefului meu (bărbat), acest lucru mă făcea candidatul perfect pentru lucrul cu toate femeile care intrau pe ușă. Pe atunci, cele mai multe dintre femeile care veneau la o firmă de brokeraj fie moșteniseră banii, fie îi primiseră în urma unui divorț, rămăseseră văduve sau se trezeau brusc în situația de a-și ajuta părinții în gestionarea banilor. Doar în câteva situații au venit femei cu bani pe care îi făcuseră singure. Indiferent de circumstanțele care le aduceau la firma de brokeraj, cu toate aveau același motiv pentru a se afla acolo: nu doreau responsabilitatea de a-și gestiona banii. Întotdeauna mi s-a părut că mă angajau doar ca să le dădăcesc finanțele.

După mai mult de douăzeci și cinci de ani, povestea este, în linii mari, aceeași. Indiferent de câștigurile în statutul nostru financiar, știm că femeile tot nu vor să își asume responsabilitatea atunci când este vorba de bani. Da, femeile câștigă mai mult ca niciodată, dar nu fac mai mult din ceea ce câștigă. Ce vreau să spun cu aceasta? Banii tăi de pensie rămân lichizi pentru că nu ți-ai dat seama cum să îi investești corect, așa că nu faci nimic. Te-ai convins singură că vei munci pe veci, așa că valoarea fiecărui salariu devine fără sens – până la urmă, întotdeauna va mai exista unul. Șifonierul tău găzduiește garderoba unei femei puternice și stilate, dar secretul rușinos este că toate cardurile tale de credit au limita depășită și nu știi cum vei plăti datoriile. Dar nu este vorba doar despre a economisi și a investi. Este vorba despre a nu cere o mărire de salariu la serviciu atunci când știi că ești subevaluată. Este vorba despre teama și scârba pe care le simți atunci când vine vremea să plătești facturile în fiecare lună, pentru că nu știi exact ce ai, unde se duce și de ce nu îți rămâne mai mult în final. Este vorba despre cum te dojenești tot timpul pentru că nu știi mai mult și pentru că nu faci mai mult... însă rămâi

resemnată cu acest sentiment de neajutorare și de disperare pe măsură ce trece timpul.

Din punctul meu de vedere, această problemă este enormă, răspândită și universală. Cuprinde toate vârstele, toate rasele și toate categoriile sociale. Cine poate nega faptul că aici există un blocaj fundamental care le împiedică pe femei să devină atât de puternice pe cât ar trebui să fie? Nu eu. Eu sunt prima care să îți spună că tot ce trebuie să știi pentru a-ți asigura viitorul financiar, pentru a te educa, pentru a-ți ușura viața – totul este la îndemâna ta. Trebuie doar să ceri. Dar tu nu ceri; nu vrei să știi.

Văd acest refuz fundamental, această rezistență, la toate femeile, indiferent ce fac ele, cum trăiesc sau la ce nivel se află în viețile lor. Văd cum, practic, vă risipiți banii în loc să faceți afaceri cu ei. Văd mame casnice care lucrează douăzeci și patru de ore pe zi și, totuși, cedează toată puterea și tot controlul soților lor, deoarece nu ele câștigă banii în casă. Văd femei singure și de succes care refuză să se concentreze asupra a ceea ce trebuie să facă astăzi pentru a-și asigura siguranța financiară pe ani întregi. Văd femei la a doua căsătorie care nu reușesc să își protejeze bunurile acumulate înainte de a se recăsători și cărora li se pare neplăcut să aducă în discuție subiecte despre bani cu noii lor soți. Văd femei divorțate de toate vârstele care sunt cuprinse de panică atunci când sunt confruntate cu realitatea că habar nu au câți bani sunt, ce să facă atunci când își primesc partea și dacă vor fi în stare să își păstreze stilul de viață după divorț. Și cel mai înduioșător? Văd femei în vârstă care folosesc vorbe ca „lipsită de putere“ și „lipsită de valoare“ pentru a se descrie pe ele însele. Aceste femei sunt pline de regret atunci când vine vorba despre felul în care și-au trăit viețile financiare.

Așadar, de ce vă faceți asta? De ce vă sinucideți financiar și o faceți cu zâmbetul pe buze?

Să formulez altfel. Pune-ți întrebarea:

De ce femeile, care sunt atât de competente în toate celelalte domenii ale vieților lor, nu pot găsi aceeași competență atunci când este vorba de probleme financiare?

Am pus această întrebare – mie și altora – iar și iar. Firește, nu există un singur răspuns. După multă reflecție, iată ce am descoperit eu:

Problema femeilor și a banilor este în mod clar un subiect complicat, care are mare legătură cu istoria și cu tradițiile noastre, atât sociale, cât și familiale. Aceste probleme adânc înrădăcinate sunt dificultăți majore care trebuie depășite, bariere care trebuie trecute – și asta nu se întâmplă peste noapte. Poate fi nevoie de o generație pentru a provoca schimbări de o asemenea magnitudine în comportamentul nostru zilnic. Vom studia aceste aspecte mai profund în capitolele următoare, deoarece sunt cauza principală a acestei probleme. Dar o vom analiza și la nivel comportamental, deoarece trăsăturile fundamentale pentru natura noastră afectează în mod clar și felul în care abordăm problema banilor.

Gândește-te la următorul lucru: este o convingere general acceptată că grija este un instinct primar pentru femei. Dăm din noi, avem grijă de familia noastră, de prietenii noștri, de colegii noștri. Este în firea noastră să fim grijulii. Atunci de ce nu avem grijă și de banii noștri? De ce nu vrem să avem grijă de banii noștri așa cum avem grijă de soți, parteneri, copii, animale de companie, plante și orice altceva mai face parte din viața noastră și pe care să îl iubim și să îl prețuim?

Vreau să te gândești la această problemă. Răspunsul este foarte important pentru a descoperi ce se petrece aici și ce te trage înapoi. Deci voi întreba iar:

De ce nu acordăm banilor noștri aceeași grijă și atenție pe care le manifestăm în fiecare altă relație importantă pe care o avem?

Pentru că nu avem o relație cu banii noștri.

Corectare: Avem o relație cu banii noștri, doar că este una complet disfuncțională.

Să îți explic de ce spun asta. Peste tot văd femei care refuză să se ocupe de banii lor până când sunt obligate să o facă – din cauza nașterii unui copil, a divorțului sau a morții, de exemplu. Cu alte cuvinte, nu stabilim o relație cu ei până când ajungem în situații extreme, care schimbă viața, în care nu avem de ales decât să ne confruntăm cu problemele legate de ei. Până atunci, nu folosim același instinct primar de grijă atunci când trebuie să avem grijă de banii noștri – și, prin extensie, de noi *însene*. Nici nu putem accepta acest fapt – că **banii noștri sunt, într-adevăr, o extensie a noastră**. În schimb, insistăm într-o relație disfuncțională – ne ignorăm banii, le negăm nevoile, ne temem de ei, ne temem să dăm greș, ne temem că ne vor da în vileag lipsurile, ceea ce duce la rușine. Ce facem cu toate aceste sentimente neplăcute? Le reprimăm, le punem deoparte, nu le înfruntăm. Devine mult mai ușor să ignorăm și problema banilor. Și cu cât o ignorăm mai mult, cu atât mai rea devine situația; pe măsură ce trece timpul, devenim mai temătoare că este prea târziu să învățăm, prea târziu ca măcar să mai încercăm. Așa că renunțăm. Cui îi place o relație care a dat greș? Nimănui. Mai bine să nu avem nici un fel de relație decât una eșuată...

Dar banii nu sunt o persoană pe care să o poți scoate din viața ta. Ai nevoie de bani pentru a trăi.

Așa că să întoarcem invers această teorie a relației și să ne întrebăm: Pentru a deveni competente și pentru a avea succes în gestionarea banilor noștri, pentru a deveni femeile pe deplin responsabile care știm că ar trebui să fim, ce trebuie să facem?

Trebuie să dezvoltăm o relație sinceră și sănătoasă cu banii noștri. Și trebuie să vedem această relație ca pe o reflecție a relației cu noi însene.

Nu pot formula mai simplu sau mai pe înțeles: felul în care ne comportăm cu banii noștri, felul în care îi tratăm vorbește despre modul în care ne percepem pe noi însene și cât de mult ne prețuim. Dacă nu suntem puternice cu banii, nu suntem puternice, punct. Ceea ce se află în joc aici nu sunt doar banii –

este ceva mult mai important. Este vorba despre cine simți că ești și ce crezi că meriți. Valoarea netă de durată vine doar când ai cunoașterea puternică și sănătoasă a valorii tale. Și acum, deconectarea de bani, această relație disfuncțională, este o barieră pentru cele două.

Odată ce înțelegi pe deplin acest lucru și îl consideri un adevăr absolut, vei înțelege și că destinul tău depinde de bunul mers al acestei relații. Ești sincer pregătită să arunci zarurile în acest caz sau mai degrabă ai sentimentul că ai abilitatea, hotărârea, puterea pentru a face această relație să meargă – la fel de sigur pe cât știi cum să ai grijă de toți oamenii pe care îi iubești din viața ta?

Cum repari această relație?

În același fel în care ai repara orice relație care nu funcționează: recunoscându-ți greșelile, asumându-ți responsabilitatea și hotărând să acționezi într-un fel care va aduce o schimbare în bine. În cazul tău și al banilor tăi, aceasta înseamnă să faci mișcări financiare potrivite, mișcări în scopul de a te face să te simți mai sigură și mai puternică. Dacă astăzi arăți banilor respectul pe care îl merită și îi porți în minte în toate acțiunile tale, atunci, într-o zi, când nu vei mai putea avea grijă de ei, banii vor avea grijă de tine. Vezi tu, a-ți respecta relația cu aceștia este cheia nu doar pentru siguranța și independența ta, ci și pentru fericire.

Acum, să vorbim o clipă despre fericire.

Cel mai simplu este că **nimic nu îți afectează mai direct fericirea decât banii.**

Oh, știi. Cele mai multe dintre voi sunteți îngrozite de această idee, poate chiar jignite. *Suze, cum adică?! Fericirea înseamnă toate acele lucruri care nu pot fi cumpărate cu bani – sănătate, dragoste, respect – nu? Absolut corect – toate acestea sunt esențiale pentru o viață fericită. Toate sunt determinate de cine ești și nu de ce ai. Dar felul de fericire despre care vorbesc eu este legat de calitatea vieții tale – abilitatea de a te*

bucura de viață, de a-ți trăi viața la întregul ei potențial. Și provoc pe toată lumea să îmi spună că astfel de lucruri nu sunt factori de care depinde fericirea ta generală.

Să parcurgem împreună acest drum pentru o clipă. Da, știu că sănătatea ta și a celor dragi este de cea mai mare importanță, dar explică-mi ce s-ar întâmpla dacă, Doamne ferește, oricare dintre voi s-ar îmbolnăvi. Nu ai vrea cea mai bună îngrijire posibilă? Nu ai fi recunoscătoare că ai o asigurare de sănătate bună? Și nu banii sunt cei care îți asigură un acoperiș deasupra capului și care te ajută să te muți într-un cartier cu școli bune? Nu banii sunt cei care îți permit să ieși mai devreme la pensie sau să îți dai demisia pentru a te putea reîntoarce la școală și să îți schimbi cariera?

Și atunci de ce ne împotrivim atât de mult să acceptăm pe deplin ideea că banii sunt un factor în determinarea fericirii noastre? De ce într-un studiu recent, intitulat „Fericire autentică“ nu a existat nici măcar o singură întrebare sau un singur răspuns care să conțină cuvântul „bani“? Ceea ce mă deranjează în această privință este că eu cred că e o minciună să nu recunoști puterea pe care o au banii pentru a ne face viețile mai bune și mai fericite. Nu este potrivit să fim în compania lor? Asta ai fost crescută să crezi? Ei, sunt aici să îți pun că aceasta nu este doar o problemă de semantică. Eu cred că această „conspirație a tăcerii“ este un alt motiv pentru care atât de multe femei sunt pierdute în problemele financiare. Adesea am spus că trebuie să fim atente la vorbele noastre, deoarece cuvintele devin acțiuni. Bine, și opusul este adevărat: tăcerea duce la inacțiune. Nu vorbim despre bani cu prietenii noștri, cu părinții, cu copiii – și așa ne creăm probleme. Cum să ne învățăm copiii, cum să ne educăm pe noi însene, dacă nu există un flux de informații despre bani liber și sincer? De ce ne purtăm atât de superficial cu banii noștri? Am face asta dacă am crede că de ei depinde chiar propria fericire? Să formulez altfel: dacă insistăm în a nega rolul banilor în viețile

noastre, dacă nu le dăm respectul pe care cel mai probabil îl merită, atunci cu siguranță vom ajunge la nefericire.

Ceea ce trebuie să înțelegi și să crezi este că fiecare dintre voi deja are mai mult decât îi trebuie pentru a dobândi puterea de a-și controla destinul financiar. Te rog în această clipă să îți inteligența și competența incredibile, care îți servesc atât de mult în numeroase aspecte ale vieții tale și să le aplici banilor tăi. Oricine este în stare să conducă o gospodărie, să conducă o companie, să conducă un departament al unei companii, să organizeze o călătorie cu mașina sau să alerge la un maraton este complet echipat pentru a prelua și aici controlul. Oricine este o soție înțelegătoare și grijulie, parteneră, mamă, fiică, soră, prietenă bună, îngrijitoare, mătușă, bunică sau colegă are toate abilitățile necesare pentru a crea o relație puternică cu banii ei și pentru a face acele alegeri financiare inteligente care te sprijină, nu te sabotează. **La asta se reduce controlul destinului tău financiar: să știi ce să faci și ce să nu faci – și să ai convingerea și încrederea să o faci. Nu doar să te gândești la asta. Sau să vrei să o faci săptămâna ori luna viitoare. Să o faci într-adevăr. Chiar acum.**

Mai întâi ia-ți acest angajament față de tine și eu te voi ajuta. Și împreună, hai să ne imaginăm ce se poate întâmpla:

Imaginează-ți: Să deschizi factura cărții de credit în fiecare lună și să știi că vei putea să o plătești.

Imaginează-ți: Să știi că ai făcut totul pentru a avea grijă de familia ta dacă ție ți se întâmplă ceva.

Imaginează-ți: Să rămâi într-o relație doar din dragoste, nu pentru că nu știi cum te-ai descurca financiar pe cont propriu.

Imaginează-ți: Să te iubești îndeajuns pentru a alege un partener pe care nu trebuie să îl salvezi.

Imaginează-ți: Să fii cu adevărat stăpâna casei tale. Gata cu ratele ipotecii. Nimeni nu ți-o mai poate lua.

Imaginează-ți: Să știi că într-o zi vei putea să ieși la pensie fără griji.

Imaginează-ți: Să crești copii care au învățat de la tine înțelepciunea de a trăi pe măsura posibilităților lor, în loc să trăiască fără control.

Imaginează-ți: Să știi că ți-ai ajutat părinții să trăiască fericiți, fără teamă sau nesiguranță, până în ultima clipă.

Câștigul angajamentului tău se extinde dincolo de finanțele tale. A avea o relație sănătoasă cu banii te pune în poziția de a avea relații mai bune cu toți cei din viața ta. Totul se leagă. O femeie care are mai multă încredere și siguranță din punct de vedere financiar este o femeie mai fericită. O femeie mai fericită va fi mai capabilă să aibă grijă, să împărtășească și să ofere sprijin tuturor celor din viața ei.

Toate acestea sunt posibile.

VIAȚA TA BOGATĂ: UN EXERCİIU

Prietena mea Allee Willis este compozitoare. Duce viața creativă la care visăm cu toții – este pasionată de munca ei și muncește pentru pasiunea ei. Și-a construit o viață dedicată dezvoltării creativității ei și găsește inspirație în fiecare zi. Până și cel mai neînsemnat creion din casă, îți va spune ea, este creat pentru a-i inspira și încânta simțurile; are o abordare holistică și integrantă a vieții. Și totuși, exista o zonă din viața ei pe care o vedea ca separată și străină: finanțele. Noi două am corespondat mult anul trecut. Un recent succes de Broadway, „The Color Purple“, a obligat-o să se gândească la ce avea

și, din fericire, să facă loc pentru mai mult. „Din punct de vedere financiar, sunt într-un punct mort“, îmi scria ea anul trecut. „Credeam că împotrivirea mea de a gestiona banii se baza pe frică, dar mi-am dat seama că nu pot face nimic dacă nu o fac din suflet. Ceea ce este foarte greu de realizat fără să îmi pun și creierul la treabă. Dacă aș înțelege mai multe, aș deveni pasionată de gestionarea banilor și nu aș mai vedea acest domeniu ca pe o zonă separată și străină a vieții mele. Odată ce începe să îmi placă ceva, acel lucru devine parte a imaginii generale creative, iar apoi îmi este ușor să rămân activă, interesată și entuziasată.“

I-am răspuns lui Allee cu dragoste, dar și cu fermitate: i-am arătat că se preocupa de proiecte până când acestea aveau succes, apoi lua cecurile și le irosea pe obiecte inutile, pe vacanțe și pe alți oameni. Avea grijă de întreaga lume, doar pentru că avea această posibilitate. Era momentul să scape de toate lucrurile nefolositoare din viața ei și să se concentreze asupra celor care i-ar fi adus siguranță pe termen lung. I-am zis-o bine, dar ea mi-a răspuns și mai bine.

Allee m-a acuzat că nu pricep definiția ei despre ce înseamnă să fii bogat și că nu sunt destul de înțelegătoare cu toate chinurile sufletelor creative ca ea. A apărat mediul pe care îl crease ca fiind unul care o îmbogățește vizual, estetic și spiritual – o necesitate absolută pentru starea de spirit a unui artist. „A fi bogat înseamnă lucruri diferite pentru oameni diferiți“, scria ea. „Siguranța financiară este esențială pentru tine. Pentru mine esențiale sunt libertatea de creație și exprimarea. Dacă poți trăi viața în toate formele ei și dacă poți simți că ești una cu ea, atunci ești cea mai bogată persoană din lume. Când te afli în armonie cu aceasta și cunoști valoarea lucrurilor materiale în crearea aceluia mediu, simțurile sunt treze și foarte creative tot timpul. Știi – *siguranța financiară face ca toate acestea să fie și mai bune*. Am cel puțin cinci copii ale „The 9 Steps to Financial Freedom“ cumpărate în cinci situații diferite, pentru că eram obosită de a mă mai simți frustrată, jenată și speriată că nu mi-am pus pe picioare viața financiară. Într-o izbucnire de «Pot s-o fac!» am citit cartea. Dar a face pașii pentru a transforma lucrurile, după ce siguranța dată de lectură a dispărut, s-a dovedit ceva prea greu de realizat. Trebuie să îmi vorbești dintr-o poziție în care înțelegi cum funcționează oamenii ca mine. Vreau ca tu să înțelegi avantajele de a include felul meu de a fi în al tău.“